

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИНИКНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У СФЕРІ ФІНАНСОВО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дем'янчук Юрій Вікторович,

доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну

Лінгович Олександр Ігорович,

здобувач 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право
Київського національного університету технологій та дизайну

Назарян Аліна Арамівна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
Київського національного університету технологій та дизайну

Чмельова Альона Анатоліївна,

здобувачка 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 073 Менеджмент
Київського національного університету технологій та дизайну

Шевцов Владислав Миколайович,

здобувач 3 курсу
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 081 Право
Київського національного університету технологій та дизайну

Вступ. Відомо, що термін **господарських зобов'язань** – це зобов'язання, що виникають між суб'єктом господарювання (частина перша статті 55 Господарського Кодексу України відображає, що суб'єктом господарювання є учасник господарських відносин, який здійснює господарську діяльність, має відокремлене майно та несе в його межах відповідальність за взяті на себе зобов'язання) та іншими учасниками господарських відносин, що виникають за ситуацій, передбачених Господарським Кодексом України (частина перша статті 173 Господарського Кодексу України) [1].

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 174 Господарського Кодексу України господарські зобов'язання виникають за таких підстав:

- за ситуацій, коли зобов'язання виникають із закону або з іншого нормативно-правового акту, що регулює господарські відносини;
- з господарського договору;
- коли зобов'язання виникають з акту управління господарською діяльністю [1].

До видів господарських зобов'язань можна віднести такі:

- організаційно-господарські (вони, в свою чергу, поділяються на управлінські, внутрішньогосподарські та господарсько-оперативні) – це вид господарських зобов'язань, за яких відбувається управління господарською діяльністю, а зобов'язана сторона має здійснити на користь кредитора (суб'єкта господарювання) певну організаційну дію або утриматись від неї;

- майново-господарські зобов'язання – це вид зобов'язань, що відносяться до цивільно-господарських зобов'язань і їх зміст полягає в тому, що зобов'язана сторона має здійснити певну господарську дію в бік іншої сторони або утриматись від неї;

- публічні зобов'язання суб'єктів господарювання;

- соціальні-комунальні зобов'язання.

Оскільки іноді господарські зобов'язання виникають з господарських договорів, то, на нашу думку, слід розглянути види даних договорів та функції, які вони виконують.

Господарський договір – це вид правовідносин, в якому бере участь двоє або більше суб'єктів господарювання, а змістом якого є договірні майнові зобов'язання (майново-господарські зобов'язання), за яких один з учасників має передати або прийняти майно, виконати роботу або надати послугу тощо.

Основні ознаки господарських договорів:

- закон обмежує коло суб'єктів, що можуть укладати господарські договори.

Ними виступають юридичні особи – підприємства, організації та установи;

- господарський договір завжди укладається з господарською метою та регулюється як угода, що має визначену правову та економічну мету;

- стосовно укладання господарських договорів діють особливі правила щодо підстав їх укладань та змісту й виконання зобов'язань за ними [3].

Види господарських договорів:

- планові та регульовані;

- сплатні та безоплатні;

- реальні та консесуальні [5].

Функції господарських договорів поділяються на загальні та специфічні. До загальних відносять:

- ініціативна – функція, за якої господарський договір виступає документом, що є актом ініціативи і волевиявлення обох сторін, що мають намір врегулювати певні відносини;

- правозахисна – її сутність полягає в тому, що договір стає правовою формою відносин, що змушує одну з сторін виконувати ті зобов'язання, які вона має виконати згідно з договором;

– інформаційна – несе в собі інформацію про правовий стан сторін в господарському договорі;

– гарантійна – завдяки цій функції, господарський договір стає гарантією виконання зобов'язань за ним, а також включає в себе внесення до договору таких гарантій виконання зобов'язань, як-от: неустойка, завдаток, порука, тощо;

– програмно-координаційна – завдяки цій функції господарський договір діє як програма поведінки щодо господарських відносин між суб'єктами господарювання.

До специфічних можна віднести такі:

– функція правового забезпечення тих споживачів, чиї потреби централізовано виконуються державою та оплачуються з держбюджету;

– функція правового засобу реалізації державних замовлень;

– функція правового інструменту децентралізованого планування господарської діяльності [2].

Господарські зобов'язання зазвичай виконуються (припиняються) належним чином. Це відбувається за ситуацій, коли виконуються деякі умови. До них можна віднести:

– виконання зобов'язання належним чином, тобто боржник виконує свої зобов'язання перед своїм кредитором у визначений строк;

– коли зарахування відбувається за згодою обох сторін;

– через неможливість виконання господарських зобов'язань, наприклад, якщо суб'єкт господарювання, що виступає кредитором, збанкрутує і не передасть правонаступництво за цими зобов'язаннями іншому суб'єкту господарювання;

– умова, за якої кредитор і боржник стають однією особою, наприклад, при злитті двох суб'єктів господарювання в один [4].

Висновок. На основі вищевказаного можна дійти висновку, що господарські зобов'язання в умовах їх виникнення беззаперечно закріплюються господарським договором між зацікавленими учасниками фінансово-господарської діяльності задля унеможливлення негативних наслідків у чинному законодавстві України.

Список літератури:

1. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 19.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 22.10.2022).

2. Дем'янчук Ю. В., Суббот А. І., Годяк А. І. Науково-практичний коментар до Глави 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, у галузі фінансів і підприємницькій діяльності). Київ: Юрінком Інтер, 2020. 792 с.

3. Demianchuk Yu., Savchenko L., Subbot A. Influence of corruption on the economic development of Ukraine in terms of reformation: a retrospective analysis. *Baltic Journal of Economic Studies*. Riga: Publishing House „Baltija Publishing”, 2018. Vol. 4, № 3 June. P. 276–282.

4. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення: 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 22.10.2022).

5. Господарське право: загальна частина: навч. посіб. / кол. авт. [Резворович К. Р., Юнін О. С., Юніна М. П. та ін.]. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2019. 262 с.